با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

همه چیز
برای موفقیت
تو!

- دانلود رایگان آزمون های آزمایشی قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...
- دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس
- دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی (نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی
- دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی و شب امتحانی

کافیست هر فایلی که نیاز دارید را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام منطق دهم
درس نخست

عنوان فصل: منطق، ترازوی اندیشه

از صفحه‌ی ۳ تا صفحه‌ی ۱۰ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل منطق، ترازوی اندیشه آمده است.

مباحث فصل: منطق و خطای اندیشه، مغالطه، حیطهٔ کاربرد منطق، تصور و تصدیق، تعریف و استدلال

تهیه‌شده در ایران‌توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

۱ صفحه ۲ · فعالیت — خودآزمایی پیش از آشنایی با منطق (۶ پرسش) ۴

۷ صفحه ۳ · فعالیت — مغالطهٔ استاد و شاگرد ۶

۸ صفحه ۴ · فعالیت — مغالطهٔ استاد و شاگرد ۶

۹ صفحه ۷ · فعالیت — تصور و تصدیق ۶

۱۰ صفحه ۸ · فعالیت — تصور و تصدیق ۷

۱۱ صفحه ۱۰ · فعالیت — تعریف و استدلال ۷

۱۲ صفحه ۱۰ · تمرین — تمرین پایان درس (۳ پرسش) ۸

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱ صفحه ۲ فعالیت

پیش از آشنایی با علم منطق خود را بیازمایید و به سؤالات زیر پاسخ دهید:

۱ــ تصور کنید فردی با خواندن آیهٔ «خداوند نور آسمان‌ها و زمین است»، گمان کند که چون «نور با چشم قابل مشاهده است»، خداوند را نیز می‌توان با چشم دید! به نظر شما وی دچار چه اشتباهی شده است؟

واژهٔ «نور» در دو معنا به کار رفته است. در عبارت «نور با چشم دیده می‌شود»، نور یعنی روشنایی حسی و مادی؛ اما در آیه، نور به معنای پدیدآورنده و روشن‌کنندهٔ هستی و هدایت‌گر است، نه روشنایی مادی. آن فرد میان این دو معنا خلط کرده و آنها را یکی گرفته است؛ یعنی دچار اشتباه ناشی از لفظِ دارای چند معنا (اشتراک لفظ) شده است.

۲ صفحه ۲ فعالیت

۲ــ فردی می‌گفت: «اگر پرخوری کنم مریض می‌شوم؛ و چون من پرخوری نمی‌کنم، مریض نخواهم شد.» اشکال استدلال وی در چیست؟

استدلال او به صورت «اگر الف باشد، ب هست؛ الف نیست، پس ب نیست» است و نادرست است. پرخوری تنها یکی از علت‌های بیماری است و بیماری علت‌های دیگری هم دارد (میکروب، سرما، کم‌خوابی و...). پس نبودن پرخوری، نبودن بیماری را نتیجه نمی‌دهد؛ ممکن است او به علتی دیگر مریض شود.

۳ صفحه ۲ فعالیت

۳ــ آیا کلمهٔ «پروانه» در دو عبارت «پروانه دختر من است» و «پروانه پرواز می‌کند»، به یک معناست؟ اگر کسی از این دو جمله نتیجه بگیرد که «دختر من پرواز می‌کند»، دچار چه خطایی شده است؟

خیر؛ در جملهٔ نخست «پروانه» نام یک انسان (دختر) است و در جملهٔ دوم نام یک حشره است. کسی که نتیجه می‌گیرد «دختر من پرواز می‌کند»، دو معنای متفاوت یک لفظ را یکی گرفته است؛ این خطا «اشتراک لفظ» نام دارد.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

۴ صفحه ۲ فعالیت

۴ــ آیا نتیجه‌گیری انجام شده در عبارت مقابل صحیح است؟ «آقای م.الف که دیروز در این دادگاه محاکمه شد؛ حتماً متهم به اختلاس است؛ زیرا همهٔ افراد متهم به اختلاس را در این دادگاه محاکمه کرده‌اند».

خیر، نتیجه‌گیری درست نیست. مقدمه می‌گوید «هر متهم به اختلاس، در این دادگاه محاکمه می‌شود»؛ اما این به معنای آن نیست که «هر که در این دادگاه محاکمه شود، متهم به اختلاس است». این دادگاه ممکن است متهمان به جرم‌های دیگر را هم محاکمه کند. پس از این‌که همهٔ اختلاس‌گران در این دادگاه محاکمه می‌شوند، نمی‌توان نتیجه گرفت که همهٔ محاکمه‌شدگان آن، اختلاس‌گرند؛ جای دو طرف قضیه را نادرست عوض کرده‌اند.

۵ صفحه ۲ فعالیت

۵ــ سعادت چیست؟ چرا با وجود آنکه همگی انسان‌ها به دنبال سعادتاند، راه‌های متفاوتی را در پیش می‌گیرند؟

سعادت یعنی رسیدن به خوشبختی و کمال حقیقی و پایدار برای انسان. همهٔ انسان‌ها آن را می‌خواهند، اما در تشخیص اینکه سعادت واقعی چیست و کدام راه به آن می‌رسد، اختلاف دارند: یکی آن را در ثروت می‌بیند، دیگری در قدرت، شهرت، دانش یا بندگی خدا. این اختلاف از تفاوت در شناخت، باورها و گاهی خطا در اندیشیدن و نتیجه‌گیری سرچشمه می‌گیرد؛ از این‌رو برای یافتن راه درست، به معیاری برای درست اندیشیدن، یعنی منطق، نیاز داریم.

۶ صفحه ۲ فعالیت

۶ــ فرض کنید قیمت انار کیلویی ۸۰۰ تومان باشد. با توجه به تصویر مقابل بگویید فروشنده برای جلب مشتریان از چه نکته‌ای استفاده کرده است.

فروشنده قیمت را به‌صورت «۷۹۹ تومان» (کمی کمتر از عدد رُند ۸۰۰) نوشته است تا مشتری قیمت را کمتر از آنچه هست حس کند؛ زیرا ذهن بیشتر به رقم نخست («هفتصد...») توجه می‌کند و آن را در دستهٔ قیمت‌های پایین‌تر می‌گذارد. این یک خطای ذهنی (فریب ادراکی) است که مشتری را به خرید ترغیب می‌کند، در حالی‌که تفاوت واقعی فقط یک تومان است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.
irantooshe.ir

۷ صفحه ۳ فعالیت

این داستان نمونه‌ای از یک مغالطه است. به نظر شما استدلال استاد چه اشکالی دارد؟

استدلال استاد دو ملاک ناسازگار را کنار هم به‌کار می‌برد: «حکم دادگاه» و «قرارداد». اگر دادگاه به نفع استاد رأی دهد، حکم دادگاه پرداخت است؛ و اگر به نفع شاگرد رأی دهد، استاد به قرارداد استناد می‌کند و حکم دادگاه را کنار می‌گذارد. یعنی در هر حالت هر ملاکی که به سود اوست انتخاب می‌شود و ملاک دیگر نادیده گرفته می‌شود، در حالی‌که شاگرد در این دعوا پیروز شده و حکم دادگاه برای هر دو طرف الزام‌آور است. افزون بر این، قرارداد دربارهٔ پیروزی شاگرد در «اولین دادگاه» است و خودِ این دعوا را شامل یک دور باطل می‌کند: اجرای قرارداد منوط به رأی دادگاه است و رأی دادگاه با استناد به قرارداد صادر می‌شود. بنابراین نتیجه‌ای که استاد می‌گیرد («در هر حال باید پرداخت شود») درست نیست.

۸ صفحه ۴ فعالیت

شاگرد گفت: «نتیجهٔ دادگاه هرچه باشد، من نباید حق‌الزحمهٔ استادم را پرداخت کنم؛ زیرا یا دادگاه مرا تبرئه و حکم می‌کند که نباید پولی بپردازم یا مرا محکوم خواهد کرد که در این صورت براساس قراردادی که میان ما وجود دارد، چون در دادگاه پیروز نشده‌ام، نباید پولی بپردازم؛ بنابراین نتیجهٔ دادگاه هرچه باشد، من نباید پولی بپردازم!» آیا می‌توانید اشکال استدلال شاگرد را مشخص کنید؟

اشکال استدلال شاگرد درست همانند اشکال استدلال استاد است و قرینهٔ آن به شمار می‌رود. او هم میان دو ملاک (حکم دادگاه و قرارداد) جابه‌جا می‌شود: اگر رأی به سود او باشد به حکم دادگاه استناد می‌کند و اگر به ضرر او باشد، حکم دادگاه را کنار می‌گذارد و به قرارداد تکیه می‌کند. در حالی‌که اگر دادگاه او را محکوم کند، حکم دادگاه پرداخت است و نمی‌توان با استناد به قرارداد از آن سرپیچی کرد. هر دو استدلال از یک ایراد رنج می‌برند: به‌کار بردن انتخابیِ دو قاعدهٔ ناسازگار و نتیجه‌گیری از آن. به همین دلیل از یک مقدمهٔ مشترک، دو نتیجهٔ متناقض به دست آمده است و این نشان می‌دهد که هیچ‌یک از دو استدلال معتبر نیست.

۹ صفحه ۷ فعالیت

۱ــ آیا می‌دانید تاقدیس چیست؟ .....

۲ــ آیا می‌دانید مرغ و سیمرغ چه هستند و چه تفاوتی با هم دارند؟ .....

۳ــ اکنون سیمرغ را در چند جمله توصیف کنید: .....

۱ــ تاقدیس

تاقدیس (به انگلیسی anticline) در زمین‌شناسی و جغرافیا، چین‌خوردگی رو به بالای لایه‌های سنگی زمین است که مانند قوس یا کوهان شتر دیده می‌شود. (برای بیشتر دانش‌آموزان این واژه مجهول است.)

۲ــ مرغ و سیمرغ

مرغ پرنده‌ای واقعی و آشناست که بال و منقار دارد و در طبیعت وجود دارد؛ اما سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای و بزرگ در اساطیر ایرانی است که در واقعیت وجود خارجی ندارد.

۳ــ توصیف سیمرغ

سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای، بسیار بزرگ و نیرومند است. آشیانه‌اش بر فراز کوه البرز (قاف) است، پرهای رنگارنگ دارد و سالمند و دانا شمرده می‌شود. در شاهنامه زال را پرورانده و راه درمان رستم را به او نشان داده است.

۱۰ صفحه ۸ **فعالیت**

از میان موارد زیر تصور و تصدیق را مشخص کنید:

سیمرغ (.....) سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای است. (.....) دانا (.....) توانا بود هرکه دانا بود. (.....)

- سیمرغ: تصور (فقط معنایی را به ذهن می‌آورد و حکمی در آن نیست).
- سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای است: تصدیق (حکم دارد و صفتی را به سیمرغ نسبت می‌دهد).
- دانا: تصور.
- توانا بود هرکه دانا بود: تصدیق (توانایی را به دانا نسبت می‌دهد).

۱۱ صفحه ۱۰ **فعالیت**

مشخص کنید که کدامیک از موارد زیر تعریف و کدامیک استدلال هستند:

چون قاشق چوبی گرما را منتقل نمی‌کند، غذا را با آن هم بزنی دستت نمی‌سوزد. (.....)

منطق علمی است که از خطای ذهن جلوگیری می‌کند. (.....)

معلم ما در کلاس است؛ پس در خانه‌اش نیست. (.....)

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

ترابری یعنی حمل و نقل کالا یا مسافر از جایی به جای دیگر. (.....)

- چون قاشق چوبی گرما را منتقل نمی‌کند، ... : استدلال (از چند تصدیق، تصدیق تازه‌ای نتیجه گرفته شده است).
- منطق علمی است که از خطای ذهن جلوگیری می‌کند: تعریف (یک تصور مجهول، یعنی منطق، با چند تصور معلوم معرفی شده است).
- معلم ما در کلاس است؛ پس در خانه‌اش نیست: استدلال.
- ترابری یعنی حمل و نقل کالا یا مسافر از جایی به جای دیگر: تعریف (معنای واژهٔ «ترابری» بیان شده است).

۱۲ صفحه ۱۰ تمرین

۱ــ جمله‌هایی که با «چیست» پایان می‌پذیرند و جمله‌هایی که با «چرا» آغاز می‌شوند با کدام یک از دو مبحث اصلی منطق ارتباط دارند؟

جمله‌های پرسشیِ «... چیست؟» دربارهٔ شناخت یک تصور مجهول‌اند و پاسخ آنها «تعریف» است؛ پس با مبحث تعریف ارتباط دارند. جمله‌هایی که با «چرا» آغاز می‌شوند دلیل درستی یک تصدیق را می‌خواهند و پاسخ آنها «استدلال» است؛ پس با مبحث استدلال مرتبط‌اند.

۱۳ صفحه ۱۰ تمرین

۲ــ از میان موارد زیر تصورها و تصدیق‌ها را مشخص کنید:

منطق معیار تفکر است، منطق، تصدیق بخشی از علم است، کوه سهند، ارتفاعات کوه سهند، کوه سهند مرتفع است.

- منطق معیار تفکر است: تصدیق
- منطق: تصور
- تصدیق بخشی از علم است: تصدیق
- کوه سهند: تصور
- ارتفاعات کوه سهند: تصور
- کوه سهند مرتفع است: تصدیق

عبارت‌هایی که حکم دارند (صفتی را به چیزی نسبت می‌دهند) تصدیق‌اند و عبارت‌های بدون حکم، تصور.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۴ صفحه ۱۰ تمرین

۳ــ اگر ذهن انسان به‌طور طبیعی بر اساس قواعدی می‌اندیشد، چه نیازی به خواندن منطق داریم و چرا به صرف خواندن کتاب‌های منطق از خطای ذهن مصون نمی‌مانیم؟

ذهن انسان به‌طور طبیعی منطقی رفتار می‌کند، اما در استدلال‌های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص دچار لغزش می‌شود. علم منطق این قواعد را دسته‌بندی و توضیح می‌دهد و به ما کمک می‌کند خطاها را سریع‌تر و دقیق‌تر تشخیص دهیم و از آنها دوری کنیم.

اما منطق علمی کاربردی است و مانند دوچرخه‌سواری باید به‌صورت عملی آموخت. تنها خواندن دستورالعمل‌های نظری فرد را ماهر نمی‌کند؛ باید با تمرین و ممارست قواعد را در زندگی به‌کار بست. همچنین منطق فقط ابزار درست اندیشیدن است و نادانستنِ مطالب علوم دیگر را جبران نمی‌کند؛ پس صرف خواندن آن، ما را از خطا مصون نمی‌کند.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir